

השיעור השבועי

גיליון מספר 482

הרב המקדים: הר"ג שמואל מונטג שליט"א
רב אורח: הר"ג יצחק לוי שליט"א

כתב וערך השיעור:

הרב דכיר פרץ שליט"א

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבית"כ היזדים ומשודר דרך הליווי והרדיו ובקוויים רבים. מיסודו של מדר רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
18:25	17:48	16:56	חל אביב
18:21	17:46	16:55	חיפה
18:21	17:47	16:55	באר שבע

בא | ג' שבט תשפ"ה

סב"ל במקום מנהג - ד

להפצת עלונים באזור מגורין
התקשר: 053-4774733

יום השנה לפטירת הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל. סיכום ההסתעפויות מיביע אומר. חיזוק מנהגינו שלא לעשות חדר יחוד. הבדלה בבית כנסת. חיוב נשים בהבדלה. מי שכבר הבדיל אם יכול להוציא נשים הבקיאות בהבדלה. הבדלה מן התורה או מדרבנן. נשים בטעימה מכוס ההבדלה. נשים בברכת "בורא מאורי האש". לימוד משנה ברורה לפוסקים ספרדים

המנהג להבדיל בבית הכנסת

א. **בשיעורים הקודמים** הזכרנו את הכלל שכתב התרומת הדשן (סי' לד), שבמקום מנהג לא אומרים ספק ברכות להקל, ונאמו דוגמא לזה, לענין הבדלה לנשים, האם איש יכול לחזור ולעשות הבדלה לנשים בבית, אחר שהבדיל בבית כנסת. ידוע שיש ענין להבדיל בבית הכנסת, לזכות את הרבים, כמבואר בש"ע (סי' רצה ס"א, וסי' תפט ס"ט), ובאחרונים הביאו שגם על פי הסוד מנהג טוב הוא להבדיל בבית הכנסת, שאף שמבדילין בתפלה, צריך להבדיל על הכוס. ואמנם בספר שלחן גבוה (סי' תפט ס"ק בה) כתב, שבסלונקי ובקושטא לא נהגו להבדיל בבית כנסת, ויש שרצו לבטל מנהג זה, מחשש שמא השומעים לא יחזרו להבדיל בביתם להוציא את בני ביתם ידי חובת ההבדלה שהיא מן

התורה, ועל ידי כך יוצאת תקלה שנשים שהם גם כן חייבות בהבדלה, אינן שומעות הבדלה כלל. וכן כתב בשו"ת מים חיים (סי' קטט). אך נכון להנהיג כן להוציא ידי חובה את הזקנים, ואין לבטל את המנהג. ורב בית הכנסת או הגבאי, יכריזו שיש צורך לחזור ולהבדיל בבית. וכבר מצינו בספר המנהיג (הל' שבת סעיף יא וסעיף נא) שכתב להבדיל בבית כנסת. וכן הוא בטור. וכן הוא בתשובות רב נטרונאי גאון (א"ח סי' עו). וכן כתב בסדר רב עמרם גאון (סדר שבתות ד"ה והכ"א א"ה). וכן הביא רבינו אשר בספר המנהגות, שכן דעת הר"ף. וכן נזכר ברוקה, ובראשונים (פסחים 11), ובסידור רש"י (סי' קו), ובמחזור יוטי"ר (סי' קו), ועוד רבים, וכל אלה לא חשו לזה דנפיק מיניה חורבה, שלא יבדילו לבני ביתם, משום דרובא דעלמא חוזרים להבדיל לבני ביתם.

קודם כל פירגן, שמח שפתחנו ישיבה, האשכנזים יודעים לפרגן, אשריהם ואשרי חלקם, אנתנו הספרדים צריכים ללמוד מהם, יש לנו יותר מדאי חוש ביקורת מפותח, זה טוב, אבל לא להגזים... וגם לא להגזים בפירגון... כותב הפלא יועץ (ערך דיבור, הלול, שבת. ובאורות אילים על עירובין אות כג), שמי שמשבח את חברו יותר מדאי, עובר על "לפני עיור לא תתן מכשול", שמביאו לידי גאווה. וכן משמע בשיד חמד (ח"ב עמ' קמג אות לב). כשמרן זצ"ל היה מוכיח אותנו כשהיינו ילדים, ועושים מעשי שובבות כמו כל ילד, היה קורא לנו ואומר: לא מתאים לך, אתה בשבת שעברה נבחנת אצל הרב קורלנסקי מו"ת יבנה, וידעת טוב מאוד, וכך אתה עושה?! לא מתאים לך... היינו מתביישים במעשי ידינו, וחוזרים למוטב. היה מפרגן בצורה מאוזנת.

כשעברנו ללמוד בישיבת חברון, הרב יששכר שלח מכתב למרן האבא וכתב, הבן שלך למד אתי חברותא, למה עזב והלך לישיבה אחרת. אבל אז השיעור שלנו התפרק, חלק הלכו לבריסק וחלק לחברון, וחלק לפוניבז', ולא היתה ברירה. ומרן כתב לו מכתב בחזרה, שאין אדם למד אלא במקום שלבו חפץ (ע"ז י"ט). דיברתי עם בני שיחזור, אבל... מרן כיבד אותנו מאוד. כשהיתה המחלוקת בין הרב שך למרן, מי שניסה לתווך היה הרב יששכר מאיר, שהיה הולך ובא, מהבית של מרן לבית של הרב שך, ומעביר דברים, וניסה בכל דרך להשכין שלום. הוא אהב את מרן מאוד, והיה להם דבר משותף - אכפתיות מעם ישראל! הרב יששכר הקים את הישיבה בנתיבות, וסניף בשדרות, וכן במושב זרועה, היה לו חזון, הוא רצה לפעול כל הזמן, למרות שהיה שקוע בלימוד, לא היה עסקן, אלא היה שקדן עצום, אבל היה אכפת לו מעם ישראל.

כשבא אצולנו לישיבה, אחר שגמר לפרגן, דיבר על חדר יחוד, ואמר שלמרות שברכות הנישואין הן ברכות השבח - בשונה מברכת האירוסין שמברך "אשר קידשנו במצוותיו וצווננו" והיא ברכת המצוות - גם ברכות השבח צריך לברך בסמוך למאורע, והביא ראיה מהירושלמי (ברכות פ"ט ה"ב) לגבי מי שהיה בבית הכסא ושמוע רעמים, שאם יכול לצאת מדר תוך כדי דיבור, יצא, ישפישף ידיו במגבת או בגד, ויברך בשם ומלכות "שכוחו וגבורתו מלא עולם", שכן המנהג לברך בשם ומלכות. מוכח שאף בברכות השבח צריך לברך תוך כדי דיבור, זה לא ברכות התהנין, אדם לא נהנה מהרעמים, אלא מפחד, שהרי הם באים ליישר עקמימות שבלב (ברכות טז), ונפסק בשלחן ערוך (סי' רכו ג"ג) שמברך רק תוך כדי דיבור ולא לאחר מכן, ולכן טען שמיד לאחר שבע ברכות צריך לעשות חדר יחוד.

כשבא רב אורח לישיבה, משורת דרך ארץ שלא לענות לו באמצע הדברים, ובפרט שהיה גברא רבה, ולכן שתקנו. ואחר כך הדפיס את דבריו בספרו שכר שכיר (סי' נב) [דרך אגב, בשנת תשל"א אנתנו היינו כותבים את השיעורים הכלליים של הרב יששכר, ונותנים לרבנות ע"ה, שהיתה כמו מזכירה של הישיבה, והיתה מעתיקה על גבי שעונית סטנסיל,

1 מדברי הרב שמואל מונטג שליט"א: ברשות מרן שליט"א, מורנו ורבונו בישיבת הנגב הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, שבשבת היה יום פקודת שנתו, ראינו בו אישיות של מאה אחוז אמת, ואפס אחוז צבע! כך היה לכל אורך שנות חייו, אמת! וזה התבטא בכל דבר, תורת אמת היתה בפיו. היה מרגלא בפומיה משפט שאמר הרב מבריסק זצ"ל: לפעמים חושבים שחייבים לתרץ, אבל עדיף להישאר בקושיא מאשר לומר תירוץ עקום. כל כולו היה אמת, ועקמימות היא סטייה מן האמת. ומלבד הרבצת התורה שלו, הטיף כל הזמן על עבודת המידות, וכמובן שאדם אמיתי, אם לא היה שלם בעצמו במידות לא היה מטיף על כך לתלמידים, אבל הוא היה שלם במידות ובמוסר. על הסטנדר שלו היה קבוע ספר מוסר [כאן האריך הגאון שליט"א בשבחי ראש הישיבה זצ"ל ומחוסר מקום נאלצנו לקצר].

דברי מרן שליט"א: חזק וברוך לגאון רבי שמואל מונטג רב הקהילה החרדית בנתיבות, לפני כ-55 שנה זכינו ללמוד יחד אצל הגאון רבי יששכר מאיר, שמלבד שהיה גאון עולם, היה גם גאון במידות. היה מיוחד, אהב ספרדים - כל האשכנזים ב"ה אוהבים ספרדים, אבל הוא במיוחד, ומינה רמ"ם ספרדים אצלו בישיבה. כשבאנו לישיבה גדולה ישיבת הנגב ראינו את המאור פנים שלו, וקרא לי שנלמד בחברותא. שבביל בחור חדש בשיעור א', ללמוד תברותא עם ראש הישיבה זה נתן רוח גבית לשאוף, אם כך הוא מכבד אותי אני צריך להוכיח את עצמי. היה מפרגן ומעודד בחורים. השקיעות בלימוד שלו היתה מדהימה. אנתנו חייבים לו הרבה, היינו אצלו בישיבה, והשנים הכי יפות בחיים שלנו היו אצלו.

בישיבה שם היתה התמדה עצומה, קראו לישיבה הזו פוניבז' של הנגב, לא היה מושג של דברים בטלים באמצע הסדר, כשלמדנו עם חברותא בישיבה לא ידענו איפה הם גרים, מי אבר שלהם. ואפילו בהפסקת צהרים היינו לומדים, בתחילה למדנו בצרף שנוטף לתוכו גשם, עוד לא היו מוגנים כמו היום, ומכש למדו במסירות נפש, ומהצריך לפנימיה היה דרך של רבע שעה, ולכן היו נשאים בהפסקת צהרים בבית המדרש. ההבדל היה בין סדרי הישיבה להפסקה, שבהפסקה היו חלק מניחים את הראש על הסטנדר, אבל גם אז בית המדרש היה כמעט מלא. היה שקיעות בלימוד, כשהיו עומדים בתור לנטילה היו מדברים בלימוד, וגם בחדר האוכל, היה בושה לדבר דברים בטלים. ומאיפה למדו את כל זה? מראש הישיבה, שהיה שקוע בלימוד בצורה מיוחדת, תמיד היה לומד ולומד. רבי יששכר היה ראש ישיבה בטנג'ר, ויש לא נתנו לו רישיון להישאר, וחזר לארץ, טעמד הפרידה היה בתחורים בטנג'ר שנפרדו ממנו מתואר באיזה ספר, והיו קשורים אליו, ידע איך לחבר אותם לתורה באהבה גדולה מאוד.

כשנפתחה הישיבה שלנו חזון עובדיה, התקשר אלי הרב יששכר ואמר: אני רוצה לבוא לתת שיעור בישיבה. הזמין את עצמו, בדרך כלל זה לא מקובל, יש רבנים פוליטיקאים שמזמינים את עצמם, אבל הוא היה רב אמיתי. ובא לישיבה ונתן שיעור בענין חדר יחוד,

להקת ראשונים

ד. וכן דעת רוב הראשונים, שגם הבדלה חייבות מן התורה, כך מבואר בשאלות דרב אחאי גאון (פרשת וזאת הברכה ס"י קסו), וכן דעת הסמ"ג (עשין כט), החינוך (מצוה לא), רבינו מאיר הלוי מטוליטולא (הובא בספר כתאב אל רסאיל עמי קמח), והסכים עמו רבינו שמשון בר אברהם מבעלי התוספות (שם), רבינו"ה (ברכות ס"י סב), הראב"ן, רבי שמואל הנגיד - הובאו בספר העינים (עמי קצח), רבי יצחק בן גיאת (מאה שערים עמי טז), הריטב"א - הובא בשטה מקובצת (ביצה ד:), רש"י (נויר ד:), תוספות (שבת ט ע"ב וסוכה לח ע"א) - כך מדייק המגן אברהם (ס"י רצט סק"ב), ומפלפלים בדבריו - טור (ס"ט רצו), להקת פוסקים הסוברים שהבדלה מהתורה.

הא בהא תליא

ה. אולם דעת מיעוט הראשונים שהבדלה אינה מהתורה אלא מדרבנן, וכן כתב הרא"ש (בתשו"ת כללי י"א ס"ג ג ונויר ד). בשם ר"ת, וכן כתב הרשב"ץ (ס"י פה), וכן הריטב"א בהלכות ברכות (פ"ב ס"י כה). ולפי זה, אם הבדלה מדאורייתא, היא שווה לקידוש שנשים חייבות מהלימוד של "זכור" ו"שמור", אבל אם היא מדרבנן, מדוע שנשים יהיו חייבות, הרי זו מצוה שהזמן גרמא? ואם תאמר, שהרי דעת רבינו תם (בתוס' קידושין לא. ד"ה דלא) שנשים יכולות לברך על מצוה שהזמן גרמא כמו שופר, סוכה ולולב, ואפילו שהברכות על מצוות אלו בלשון "וצונו", ואומרות כן על הציווי שיש בעולם. וכתב הב"ח (ס"י רצו), שאפילו למאן דאמר פטורות, מכל מקום יכולות להבדיל לעצמן, כמו בשופר ולולב. על כל פנים דוק מינה, שלנו הספרדים נשים לא יבדילו לעצמן, כי לדין הלכה כדברי הרמב"ם (פ"ג מהל' ציצית ה"ט, ופ"ו מהל' סוכה ה"י) שנשים אינן מברכות על מצוות שהזמן גרמא (ש"ע ס"ו ז"ס, וס"ו תקפט ס"ו). ואם כך לכאורה חיוב הנשים בהבדלה תלוי אם ההבדלה מדאורייתא או מדרבנן.

כעין דאורייתא תקון

ו. אם כי גם למנהג בני אשכנז, כתב המגן אברהם (ס"ק יא) - והפרי מגדים (שם א"א אות יא) מרחיב יותר - שבמצוה של דיבור, גם לרבינו תם נשים לא יכולות לברך. ולכן אם נאמר שהבדלה מדרבנן, נשים לא יבדילו בעצמן, ורק במצוה שיש בה עשייה, כמו שופר, סוכה ולולב, רשאיות לברך ולעשות. ואם כן איך נשים מבדילות? אלא כתב המאירי (ברכות כ:), שהבדלה היא בכלל קידוש, ונשים חייבות בה כקידוש, ואף לדברי הסוברים שחיוב ההבדלה אפילו לאנשים הוא רק מדברי סופרים, מכל מקום נשים חייבות בה מדברי סופרים כאנשים, שתקנת חכמים בהבדלה כמצוות התורה בקידוש. ע"כ. וכן כתב הנימוקי יוסף (פסחים נד). בשם הריטב"א, שלכל הדעות נשים חייבות בהבדלה כדין הקידוש, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. וכן כתב המגיד משנה (פ"כ מהל' שבת ה"א), ואם כן יש לנו בזה ספק ספיקא להחמיר, שמא הלכה כרוב הראשונים שסוברים שמצוות הבדלה מן התורה, וממילא גם הנשים חייבות בה, ואם תמצא לומר שאין ההבדלה אלא מדברי סופרים, שמא תיקנו חכמים מצות הבדלה גם לנשים, כמו שחייבה התורה את הנשים בקידוש, וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון.

מגן ורמ"א

ז. מגן הבית יוסף (ס"ט רצו) העתיק דברי הארחות חיים (הל' הבדלה ס"י יח) שנשים פטורות מהבדלה, והביא דעת רבינו יונה שחולק וסובר שכשם שחייבות בקידוש כך חייבות בהבדלה. וממה שסיים בדעת רבינו יונה משמע שסובר כדעתו. וגם בש"ע (ס"י רצו סעיף ח) כתב: נשים חייבות בהבדלה כשם שחייבות בקידוש, ויש מי שחולק. וסתם ויש הלכה כסתם, וממילא נשים חייבות בהבדלה. אמנם הרמ"א (שם) כתב: על כן לא יבדילו לעצמן, רק ישמעו הבדלה מן האנשים.

טעימה מההבדלה

ח. השל"ה הקדוש (שבת, תורה אור, סוף אות צט) - הביאו האליה רבה (ס"י רצו סק"ד) - כתב בשם ספר תולעת יעקב (סוד מוציא שבת אות כב), שהנשים לא טועמות מהיין של ההבדלה (ע"ל לקוט יוסף שבת א ח"ד עמי תתטז, ובליקו"ב ברכות ח"א מהל' תשפ"ד עמי תשלז). אבל אשה אלמנה או גרושה שאין לה בעל והיא חיה לבד, והיא עושה הבדלה, אם לא תשתה ברכתה תהיה לבטלה. אכן יש שכתבו שכיון שאינן שותות לכן לא יבדילו, אך הלכה אין זה לעיכובא, ורק כאשר הבעל מבדיל נהגו שלא לטעום - ובקידוש טועמות משום חיבוב מצוה - אבל אשה המבדילה בעצמה תבדיל ותשתה כפי ההלכה. להלכה אנחנו נוהגים כדעת מרן שנשים חייבות בהבדלה, ולא חוששים לסב"ל, כי המנהג כמו דעת מרן.⁴ ולכן גם אדם שיצא ידי חובת הבדלה בבית הכנסת, יכול לחזור ולהבדיל בביתו לאשתו ובנותיו, וכמובא בגמרא (ר"ה כט). אף על פי שיצא מוציא.

להוציא את הבקי

ט. אלא שיש מחלוקת גדולה בפוסקים, אם מי שכבר יצא ידי חובה, יכול להוציא ידי חובה את חברו שבקי לברך או לא, והרי אשתו יודעת לברך בעצמה - היום הנשים שלנו למדו בסמינר⁵, יודעות לקרוא ומבינות - והשאלה אם גם עליה נאמר אף על פי שיצא מוציא. רבי אליהו מני בספר מעשה אליהו (ס"י רכב), נשאל באחד שמקדש קידוש היום לבילי שבת אצל אמו, להוציא ידי חובה, ואוכל שם כזית פת, וברצונו לחזור ולקדש בביתו להוציא את אשתו ובני ביתו ידי חובת קידוש, וכתב לפלפל אם רשאי לחזור ולברך "בורא פרי הגפן" אף שאשתו יודעת לברך ברכה זו בעצמה, ואחר שהביא דברי הרב חסד לאלפים (ס"ט רעג) שנסתפק בזה, העלה שמסתבר שאחד אומר כל הקידוש. וכן הסכים בבן איש חי (ש"ב פרשת בראשית אות ה). והשאלה באופן שיודעת לברך גם ברכת הגפן וגם ברכת "מקדש השבת", אם יכול לחזור ולקדש בשבילה.

מקיים המצוה מברך

י. כאמור נחלקו בזה הפוסקים, יש אומרים דלא אמרינן אף על פי שיצא מוציא אלא במי שאינו בקי, ולא יכול לברך בעצמו, אבל אם יכול לברך בעצמו, מי שכבר יצא לא יכול להוציא ידי חובה. מרן השלחן ערוך ביני קידוש (ס"י רעג סעיף ד) כתב, יכול אדם לקדש לאחרים אף על פי שאינו אוכל עמהם וכו', והוא שאינם יודעים". דהיינו שרק אם אין ברירה והוא לא יודע, רשאי לברך בשבילו, אבל אם יודע לברך בעצמו לא יוציאנו ידי חובה. ואולם מעשים בכל יום שאדם יוציא ידי חובת קריאת מגילה בבית כנסת, וכשחוזר לביתו קורא שוב את המגילה לנשים, ומברך את כל הברכות, כולל ברכת שהחיינו לבילה, ולבני אשכנז גם ביום. למרות שהנשים יודעות לברך בעצמן. וכן מי שתקע בשופר בראש השנה בבית כנסת, וחוזר ותוקע לחולה בביתו, יכול לברך בעצמו (ראה ילקו"י י"ג עמי ט"ב), או שחוזר ותוקע לנשים, לנו הספרדים הן לא מברכות, אבל לאשכנזים יכולות לברך, וכמו שפסק הרמ"א (ס"י תקפ"ב). וכ"פ הפרי חדש שם. וכ"פ המשנ"ב (שם סק"ה), ושכ"כ הגר"א. וכ"כ במסגרת השלחן על יו"ד (בלקוטים אות ט"ו). ויכול התוקע לברך להן. למרות שלמדו בבית יעקב ויודעות לברך בעצמן. ולכאורה אנחנו עושים לא כמו השלחן ערוך. אבל מדברי השלחן ערוך במקום אחר (ס"י תרצ"ג) משמע שרק לכתחילה הבקי יברך בעצמו. וכן דעת הפרי חדש (ס"ט תפט בד"ה ומיהו, ובס"י תקפ"ב ס"ב בד"ה כתב), שמן הדין אף על פי שיצא מוציא גם את הבקי.

פלוגתא דרבוותא

יא. אמנם כמה ראשונים כתבו שמי שיצא אינו מוציא את הבקי, מהם בה"ג (הובא בטור ס"י רעג), רב יהודאי גאון - הובא בשבלי הלקט (ס"ט ע"ב), ספר העינים (ס"י קמו, עמי קצו), ארחות חיים בשם הרא"ש (הלכות קידוש אות טז, דס"ג סעי"ב), העיטור (בהלכות

בחסף, ודואג לאסוף את כל בני ביתו, שכולם יצאו ידי חובה, וגם את הקטנים. מי שמקפיד על מצוה זו זוכה לבנים בעלי הוראה.

הרבה בזכות האשכנזים שיהיו בריאים שהקימו מוסדות בית יעקב, ואחר כך קמו מוסדות אור החיים, אבל לפני שמונים ותשעים שנה הרבה נשים לא ידעו קרוא וכתוב, בחו"ל תפקיד האשה בעיקר היה עקרת בית, מביאה ילדים לעולם ומטפלת בהם, והיום ב"ה אכשור דרא, שגם לומדות בבית יעקב ומבינות ויודעות.

כשהיית בראשות הישיבה, היו בחורים נפגשים פגישה של שידוך, והבחורה היתה חזקה בהלכה - לומדות הלכות בסמינר - והייתה מנצחת אותו בהלכות, ואחר כך האף שלה היה מעליו... והבחור היה בא ואומר לי: הרב, מה אעשה. הוא צעיר ולא בקי בהלכה, וגם שנכנס לכולל ולומד בית יוסף, עדיין לא בקי בהלכות כמו שצריך. אמרתי לו: בפעם הבאה תגיד לה חבורה, או שיעור כללי שראש הישיבה מסר, ונראה אם תבין משהו...

4 בגמרא (שבועות יח) אמר ריב"ל, כל המבדיל על הכוס במוצאי שבת, זוכה לבנים בעלי הוראה. יש רב עיר, יש דיין, אבל הכי חשוב להיות תלמיד חכם מורה הוראה. מרן זצ"ל תמיד היה מברך: יהי רצון שתהיו מורי הוראות בישראל. אני הייתי ראש ישיבה ופעם "נפגעתי" ואמרתי לו: אבא, למה אתה אומר כך, תגיד יהי רצון שתהיו ראשי ישיבות? הוא הסתכל עלי, לא החניף לי, ואמר בתוקף: מורה הוראה יותר חשוב מראש ישיבה! ומי שהוא גם ראש ישיבה וגם מורה הוראה זה הרבה יותר טוב...

רבותי, מי לא עושה הבדלה על הכוס, כולם מבדילים, אבל אלף נכנסים לישיבה ורק אחד מהם יוצא להוראה (קהלת רבה פ"ז אות ח), ולמה לא כולם זוכים? אלא הכוונה היא שמקפיד להבדיל בשיא ההידור, עם יין שהוא לכל הדעות יין, לא כל מיני סוגי יין שהרוב מים ועושה כל מיני פלפולים להקל, וגם מקפיד לומר את ההבדלה מילה במילה בצאת השבת, לא

מצה ומורה דקל"ו סוף ע"ב), וכן משמע מתשובת הרמב"ם (פאה"ד סי' עה). אבל דעת מהר"ם מרוטנבורג (ד"פ סי' קיא), האור זרוע (ח"ב סי' רסב), הגהות אשרי (ספ"ג דר"ה), התוספות (ספחים קנ"ד ה"ה), הרא"ש (פ"ו דברכות סי' טו), רבינו ירוחם (ניג"ח"ג), רבי דוד אבודרהם (שער ג), הר"ן (סוף ר"ה), הרשב"ץ (ספ"ג דר"ה), שאפילו אם השומע בקי, יכול להוציאו ידי חובה. ואין יתכן שמרן השלחן ערוך התעלם מהם, הרי אין שני עמודי הוראה שכתבו להיפך, וזו מערכת לקראת מערכת בראשונים, והיה לו ללכת אחר הרוב. אלא מסתבר שמעיקר הדין מוציא ידי חובה גם את הבקי, ומרן אמר את דברו לכתחילה. ברם דוחק לפרש כך במרן, ויותר טוב לומר שכן מנהגנו, כמו שכתב בספר בית דוד (חאו"ח סי' שצג) שכן המנהג פשוט, שמוציאים ידי חובה גם את מי שיועד לברך בעצמו, ובמקום מנהג לא אמרין סב"ל. וכן מבואר בשו"ת זרע אמת ח"א (או"ח סי' טז).

מעשה רב

יב. הנה מרן זצ"ל היה מבדיל בעצמו בבית הכנסת, והיו אנשים באים ממרחקים לשמוע את ההבדלה שלו, היה עושה מקאמים, ואפילו אשכנזים היו נהנים... אין היה עושה מעברים, מנהוג לביאת... וכשבא לבית היה חוזר להבדיל לרבנית ע"ה ולבנות, אף שיודעות לקחת סידור ולברך בעצמן. וכן במקרא מגילה, מרן זצ"ל כל השנים היה קורא את המגילה עם ברכות בבית הכנסת, וכשבא לבית היה חוזר ומוציא ידי חובה את כל הנשים שבבית - היו באות גם השכנות - והיה מברך בשבילן. ואין עשה נגד השלחן ערוך? אלא כיון שרוב הראשונים סוברים שיכול להוציא גם את הבקי, יתכן לומר שמרן חשש רק לכתחילה ולא לעיכובא, ובפרט שבמקום מנהג לא אמרין סב"ל.

נשים כברכת "בורא מאורי האש"

יג. [בספר תורת חסד לרבי חסדאי הכהן כותב, שנשים לא תברכה בורא מאורי האש, לגבי הבדלה יש מחלו' אם נשים חייבות, וממילא במאורי האש לא תברכנה, כי זה זמן גרמא. וכן מבואר בס' בית דוד. אבל בערך השלחן כותב, שנשים מברכות בורא מאורי האש, וכן מבואר בשלחן גבוה, שהבעל חוזר לברך לנשים על מאורי האש. גם החיד"א דחה דברי הבית דוד, אלא שכתב שהאשה תברך בעצמה בורא מאורי האש. ובס' טהרת המים, וכן ברוח חיים, כתבו שנשים חייבות בברכת מאורי האש, וכן כתב בס' חכמה ומוסר ענתבי. וכן כתב בקרבן אשה. וכן פוסק גם בשבט הלוי. אמנם] בביאור הלכה (סי' רצו) כתב, ספק אם הנשים חייבות בבורא מאורי האש אפילו להסוברים שנשים חייבות בהבדלה, כי חיוב ההבדלה בא מכח ההיקש של זכור ושמור, וזה נכלל במצות זכור ושמור של הקידוש, ואפילו למי שאומר שהבדלה מדרבנן, כעין דאורייתא תקון, אבל לא לענין מאורי האש שאז נברא האור⁶, וזה זמן גרמא. ולפי זה איש שכבר יצא ידי חובת ההבדלה, לא יברך לנשים ברכת "בורא מאורי האש". אולם בספר קנין תורה בהלכה השיג על הביאור הלכה וכתב שהעיקר כדעת החיד"א בברכי יוסף.

המנהג שנשים מברכות

יד. בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ד סי' מג) העיר על מה שבלוח ארץ ישראל - להרב

טוקצ'ניסקי - מודפס, שלפי מה שכתב המשנה ברורה נשים לא יברכו בעצמן "בורא מאורי האש", ומתפרש כאילו בא לקבוע שיש לנהוג כזאת. וכתב שאין להשיג בזה, ואין לשנות מנהג הנשים שכן מברכות גם מאורי האש, והביאור הלכה בא לומר שאיש שכבר הבדיל לא יוציאן ידי חובה בברכה זו, אבל אשה שמבדילה לעצמה יכולה לברך "בורא מאורי האש", בפרט לשיטת הרמ"א (סי' יז סי' ב, וסי' תקפט סי' ו) הסובר כרבינו תם, שנשים רשאיות לברך על כל מצוה שהזמן גרמא. והביא מה שכתב החיד"א בברכי יוסף (סי' תרצג אות א), דמכיון שהאשה חייבת בהבדלה, מברכת לעצמה גם מאורי האש. וכך כתבו עוד אחרונים שכן המנהג (ראה חו"ע שבת ב עמ' תכו, ילקו"י שבת א ח"ד עמ' תתו). וכתב: ולפלא על המשנה ברורה ששמעתייה דהברכי יוסף בפומיה כולא יומא, ובכאן כאילו לא זכר את יוסף. ע"כ. גם הגאון רבי יוסף שלום אלישיב - הובא בספר אשרי האיש (ח"ב עמ' קלו) - דעתו שאשה יכולה לברך על הנר, וראיה מהריטב"א (ספחים נד): שכל מה שתיקנו רבנן כעין דאורייתא תקון, וחייבות בהבדלה ובברכת הנר כמו כל מצוות שבת, ונשאר על דברי הביאור הלכה בצריך עיון. [ופלא שבספר אול"צ כתבו, שאת ברכת מאורי האש תברך האשה בעצמה, מחשש לדברי ביאה"ל, אך ביבי"א ח"ט (סי' תק) העיר עליו, שהרי להקת ראשונים סוברים שהבדלה מה"ת. ומהם, רב אחאי גאון, הרמב"ם, סמ"ג, ראב"ה, רשב"א, ריטב"א, מאירי, ועוד. ולדבריהם נשים חייבות בכל ההבדלה. ולכן אין ספק שנשים חייבות לברך גם "בורא מאורי האש".]

לימוד המשנה ברורה

טו. אנחנו הספרדים צריכים ללמוד משנה ברורה, ולהיות צמודים לפוסקים שלנו. כשנפתחה הישיבה שלנו היה סדר הלכה בסדר רביעי - בשעה 10:30, והייתי עומד על כך שילמדו הלכה. שאלתי את מרן האבא, מה ללמוד בסדר הלכה? והשיב, משנה ברורה. אבל הרב כתב בהקדמה לספרו לזית חן, שהמשנה ברורה לא נחת לפרש את ההלכה לפי הספרדים. גם רבי חיים קנייבסקי כתב (באליבא דהלכתא גליון לט) בכתב ידו, שהמשנה ברורה לא דיבר בדרך כלל רק על מנהגי האשכנזים. וכך כתב גם בהקדמתו לספרו שונה הלכות ח"א. ואפילו הכי מרן אמר שיש ללמוד משנה ברורה, כי הוא מסייע להבנת השלחן ערוך. אבל אחר שייגמרו סימן א', ילמדו כף החיים על הסימן - האשכנזים מקנאים בנו, קוראים לזה 'כף החיים'... כיף לכם שהכל כתוב שם... - וגם אחר סימן ב' ילמדו כף החיים, וכן על זו הדרך. לפני כ-35 שנה לא היה ילקוט יוסף על כל ההלכות, ואילו היה היום היה אומר תראו ילקוט יוסף, שהוא מסודר לפי סדר סימני וסעיפי השלחן ערוך, מי שגמר סימן רנ"ג במשנה ברורה - שהוא סימן קשה - וילמד אחר כך ילקוט יוסף, יבחין בהבדלים. ואין כאן שום פגיעה בכבודו של המשנה ברורה שהיה גדול הדור, לא צריכים לשבח אותו כמו שלא צריכים לשבח את השמש, אבל פשוט לא נחת לפרש את ההלכה לספרדים. יש לכך הרבה דוגמאות.⁷ מי שאין לו יד ורגל בהלכה חושב שאם חולקים על המשנה ברורה או על החזו"א יש כאן פגיעה בכבודם. אלו שטויות! ולכן להלכה גם הנשים מברכות "בורא מאורי האש", בין לספרדים ובין לאשכנזים, ולכתחילה יכולות לברך בעצמן, כי במקום מנהג לא אמרין סב"ל.

... הספר הזה ... יכול להיות שלך!

בוא לקחת חלק בהפצת העלון השיעור השבועי של מרן מלכא שליט"א וזוהשתתף בהגילת ענק על ספר תורה מהודר!

לפרטים ורכישת כרטיסים: **053.47.7.47.33**

054.6.888.382 bit

העברה בנקאית: בנק מזרחי ספחות סניף 523 ח-נ 225485 ע"ש "חזון עובדיה בנשר"

תאריך ההגירה:

ב' חשוון תשפ"ו, ביום הגילולא מרן זצ"א כל חוכשי הכרטיסים יוזמנו להשתתף במעמד הגילולה בהשתתפות הראשון לציון מרנן ורבני מרן מלכא פוסק הדור הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א

איך זה עובד?

245 = 245 עמודים כרטיסים

עלות כרטיס:

180 ₪ * 12

⁷ כשאדם אומר את ההלכה כדרכה של תורה, לא כדי להתגדל או לקנטר, אלא מתכין לשם שמים, אין כאן שום פגיעה. וכי הגר"ש אלישיב לא חלק כמה פעמים על המשנה ברורה? לא חלק על החזון איש? יש תחת ידי רשימת מקומות שהגר"ש חלק על החזו"א, למרות שכולנו מעריכים את החזון איש שהיה פאר הדור והדרו, וגם על המשנה ברורה חלק, וזה אחד המקומות שחלק עליו.

⁶ יש חכם אחד שאמר, שאדם הראשון בעט באיזה אבן, והיא נתקעה באבן השניה, ויצאה אש. אבל בגמרא (ספחים נד). מבואר שה' יתברך שנתן לו דעה לשפשף אבן באבן, ויצאה אש, וברך "בורא מאורי האש" (ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה, בראשית רבה פ"א סי' ב, ופ"ב סי' ו). לא ממוציאים דברים שקוראים בספרי חול, אין לנו אלא מה שכתבו בספרים הקדושים שלנו. אסור להיות מושפע מחכמות חיצוניות שהם נגד התורה, אחר כך מתירים לתלמידים לזלזל בחכמים.

נהנת? היה שותף בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית להוצאת הגיליון!!!

1. הפקדה לחשבון בנק: מזרחי ספחות סניף 523 ח.מ.נ. 225485 ע"ש עמותת חזון עובדיה בנשר.
2. העברה בביט 054688382 לציין: עבור "השיעור השבועי". 3. קישור דיגיטלי מאובטח להז'ק:

https://nedar.im/7004246 ולציין: עבור "השיעור השבועי".

בחסות: **מעייין 2000** Super Market הסל המחולק!